

Istraživanje o zapošljavanju pripadnica i pripadnika RE populacije:

"Zapošljavanje Roma u Crnoj Gori: Trenutno stanje i perspektive"

Jun 2023

Sadržaj:

1. Uvod _____	3.
2. Zapošljavanje Roma u posljednjem periodu i najčešći razlozi za nezapošljavanje _____	4 - 5
3. Iskustva sa zapošljavanjem Roma _____	6 – 7
4. Svijest o benefitima zapošljavanja Roma _____	7 – 8
5. Uključenost organizacija koje pružaju podršku zapošljavanju Roma _____	8 – 9
6. Obrazovanje Roma i potreba za obukama _____	9 – 10
7. Korporativna društvena odgovornost i zapošljavanje Roma _____	10.
8. Iskustvo i politike poslodavaca _____	11 - 12
9. Politika kompanija koja se odnosi na zapošljavanje manjinskih grupa i izazovi u zapošljavanju Roma i potreba za podrškom _____	12.
10. Izazovi u zapošljavanju i finansijska podrška _____	13 - 15
11. Nivoi i vrste podrške _____	15 - 16
12. Komentari i sugestije _____	16 - 17
13. Zaključak _____	18.

UVOD

Sprovedjenje istraživanja o zapošljavanju Roma u Crnoj Gori ima za cilj da pruži uvid u trenutno stanje, izazove i potencijal za unapređenje inkluzivnog zapošljavanja ove marginalizovane populacije. Ova brošura predstavlja rezultate istraživanja koje je sprovedeno sa ciljem da se razumiju stavovi i iskustva poslodavaca u vezi zapošljavanja Roma, identifikuju prepreke s kojima se susrijeću i identifikuju mogućnosti za podršku i unapređenje njihove integracije na tržištu rada.

Istraživanje je sprovedeno u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, koje je prepoznalo važnost i potrebu za dobijanjem relevantnih podataka i informacija kako bi se informisale politike i mjere za unapređenje inkluzivnog zapošljavanja Roma u Crnoj Gori. Podrška Ministarstva dodatno je osnažila validnost i značajnost rezultata istraživanja.

Metodologija istraživanja uključivala je anketiranje poslodavaca iz različitih sektora i regija u Crnoj Gori. Kroz strukturirane upitnike, poslodavci su pružili informacije o broju zaposlenih Roma, razlozima za nedovoljno zapošljavanje, njihovim iskustvima, percepcijama i potrebama.

Rezultati istraživanja pružaju relevantne uvide koji će biti od koristi za donošenje informisanih odluka i razvoj adekvatnih politika i mjera.

Cilj ovog istraživanja je identifikovati ključne faktore koji utiču na zapošljavanje Roma, kako bi se prepoznali izazovi i mogućnosti za njihovu inkluziju na tržištu rada. Kroz ove saznajne procese, očekuje se da će se unaprijediti svijest, razumijevanje i podrška poslodavaca u vezi sa zapošljavanjem Roma. Takođe, istraživanje pruža mogućnost da se podijele dobre prakse i preporuke za unapređenje inkluzivnog zapošljavanja Roma.

U nastavku brošure, pruža se pregled ključnih rezultata istraživanja, uključujući informacije o zapošljavanju Roma, razlozima za nedovoljnu zastupljenost, iskustvima poslodavaca, ocjeni obrazovanja Roma, podršci organizacija i politikama poslodavaca. Takođe, predstavljaju se zaključci i preporuke koje su proizašle iz ovog istraživanja, s nadom da će one poslužiti kao smjernice za daljnje akcije i intervencije.

Ovo istraživanje predstavlja važan korak ka boljem razumijevanju dinamike zapošljavanja Roma u Crnoj Gori i izgradnji inkluzivnog i pravednog društva. Važno je naglasiti da je inkluzija Roma od suštinskog značaja za postizanje socijalne pravde, ravnoteže i harmonije u društvu.

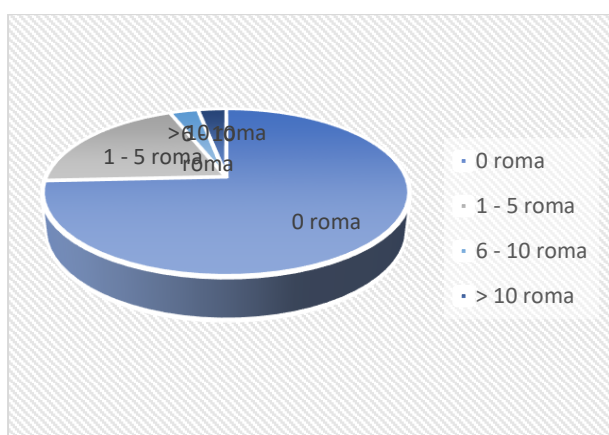
Istraživanje je tematski vezano za zapošljavanje Roma u Crnoj Gori. Obuhvatilo je analizu trenutnog stanja zapošljavanja Roma u zemlji, uključujući broj zaposlenih Roma, razloge zbog kojih poslodavci ne zapošljavaju Rome, iskustva s zapošljavanjem Roma i svijest poslodavaca o benefitima zapošljavanja Roma.

Glavni cilj istraživanja je dobiti dublji uvid u trenutno stanje zapošljavanja Roma u Crnoj Gori kako bi se identifikovali ključni izazovi i prepreke s kojima se poslodavci suočavaju te kako bi se razvile smjernice i preporuke za poboljšanje zapošljavanja Roma. Ovo istraživanje ima za cilj promicanje inkluzivnosti, jednakih mogućnosti i borbu protiv diskriminacije na tržištu rada.

Na pitanje:

1. Koliko ste Roma zaposlili u posljednje tri godine?

- **0 Roma: 75% (112 poslodavaca)**
- **1-5 Roma: 20% (30 poslodavaca)**
- **6-10 Roma: 3% (4 poslodavca)**
- **Više od 10 Roma: 2% (3 poslodavca)**

Nedavno sprovedeno istraživanje analiziralo je zapošljavanje Roma u Crnoj Gori tokom posljednje tri godine. Rezultati istraživanja pružaju uvid u broj zaposlenih Roma u različitim sektorima i nivoima zaposlenosti.

Ključni nalazi istraživanja su:

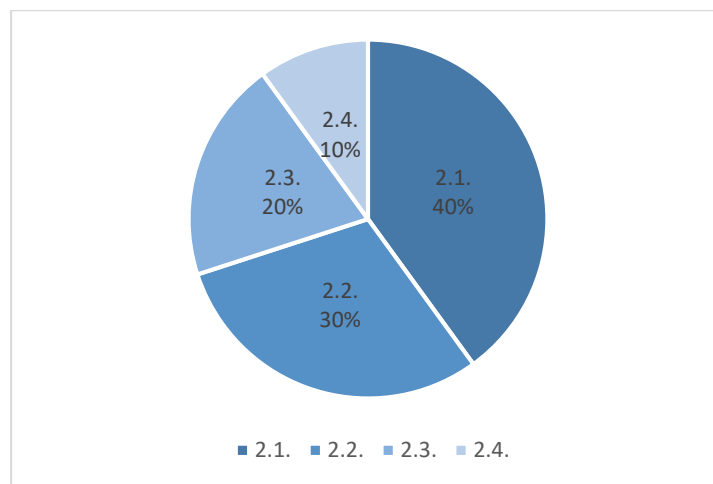
- 75% poslodavaca (112 poslodavaca) nije zaposlilo nijednog Roma, što ukazuje na nisku stopu zapošljavanja Roma.
- 20% poslodavaca (30 poslodavaca) je zaposlilo 1-5 Roma, što pokazuje ograničeni broj Roma koji su dobili priliku za zaposlenje.
- 3% poslodavaca (4 poslodavca) je zaposlilo 6-10 Roma, što ukazuje na rijetke primjere većeg broja zaposlenih Roma u pojedinim kompanijama.
- 2% poslodavaca (3 poslodavca) je zaposlilo više od 10 Roma, što pokazuje da postoje izuzeci u kojima su poslodavci pružili veće mogućnosti zapošljavanja Romima.

Ovi rezultati ističu potrebu za dodatnim naporima u promicanju zapošljavanja Roma i stvaranju inkluzivnog okruženja na tržištu rada.

Na pitanje:

2. Koji su najčešći razlozi zbog kojih ne zapošljavate Rome?

- **2.1. Nedostatak potrebnih kvalifikacija/vještina: 40% (60 poslodavaca)**
- **2.2. Predrasude i diskriminacija prema Romima: 30% (45 poslodavaca)**
- **2.3. Nedostatak iskustva u radu s Romima: 20% (30 poslodavaca)**
- **2.4. Nedostatak programa podrške za zapošljavanje Roma: 10% (15 poslodavaca)**

U okviru istraživanja, poslodavci su iznijeli razloge zbog kojih ne zapošljavaju Rome. Rezultati istraživanja otkrivaju sljedeće ključne razloge:

2.1. Nedostatak potrebnih kvalifikacija/vještina - 40% poslodavaca (60 poslodavaca) ističe da Romima često nedostaju potrebne kvalifikacije ili vještine potrebne za određena radna mjesta.

2.2. Predrasude i diskriminacija prema Romima - 30% poslodavaca (45 poslodavaca) navodi da su predrasude i diskriminacija prema Romima prisutni faktori koji utiču na njihovu odluku o zapošljavanju.

2.3. Nedostatak iskustva u radu s Romima - 20% poslodavaca (30 poslodavaca) ističe nedostatak iskustva u radu s Romima kao razlog zašto ih ne zapošljavaju.

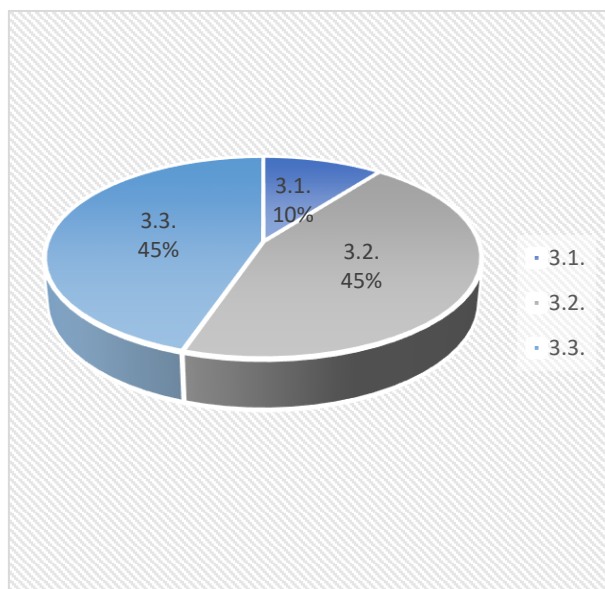
2.4. Nedostatak programa podrške za zapošljavanje Roma - 10% poslodavaca (15 poslodavaca) navodi da nedostatak programa podrške za zapošljavanje Roma predstavlja prepreku.

Ovi rezultati naglašavaju potrebu za razvojem i implementacijom programa obrazovanja, podrške i prevladavanja predrasuda kako bi se olakšalo zapošljavanje Roma i stvorile jednake mogućnosti za sve na tržištu rada.

Iskustva sa zapošljavanjem Roma:

3. Da li ste imali pozitivna iskustva sa zapošljavanjem Roma?

- 3.1. Da, imali smo pozitivna iskustva: 15% (22 poslodavaca)
- 3.2. Ne, nismo imali pozitivna iskustva: 65% (98 poslodavaca)
- 3.3. Nismo zapošljavali Rome pa nemamo iskustva s njima: 20% (30 poslodavaca)

U okviru istraživanja, poslodavci su podijelili svoja iskustva s zapošljavanjem Roma.

Neka od ključnih iskustava su:

3.1. Da, imali smo pozitivna iskustva - 15% poslodavaca (22 poslodavaca) izvještava o pozitivnim iskustvima sa zapošljavanjem Roma. Ti poslodavci su primijetili da su Romi pružili vrijedan doprinos radnoj snazi, pokazali visoku motivaciju i ispunili radne zadatke na zadovoljavajući način.

3.2. Ne, nismo imali pozitivna iskustva - 65% poslodavaca (98 poslodavaca) izjasnilo se da nisu imali pozitivna iskustva sa zapošljavanjem Roma. Neki od poslodavaca su istaknuli izazove kao što su komunikacijske barijere, nedostatak prilagodjavanja radnog okruženja i nedostatak podrške u integraciji Roma na radnom mjestu. Ti izazovi su doveli do poteškoća u ostvarivanju produktivne i održive saradnje.

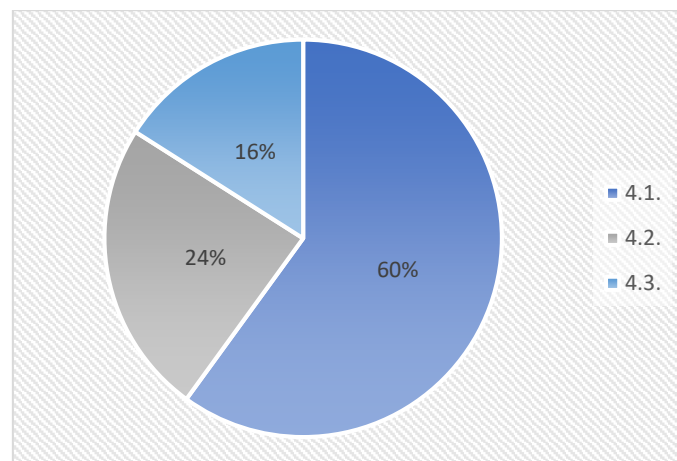
3.3. Nismo zapošljavali Rome pa nemamo iskustva s njima - 20% poslodavaca (30 poslodavaca) izjavljuje da nisu zapošljavali Rome te stoga nemaju iskustva u radu s njima. To ukazuje na potrebu za stvaranjem prilika i podsticanjem poslodavaca da otvoreno razmotre mogućnosti zapošljavanja Roma i steknu iskustvo u radu s njima.

Analiza ovih iskustava ukazuje na važnost pružanja podrške poslodavcima u razumijevanju i prevladavanju izazova sa kojima se susrijeću prilikom zapošljavanja Roma.

Svijest o benefitima zapošljavanja Roma:

4. Da li ste svjesni benefita koje zapošljavanje Roma može imati za vašu kompaniju?

- 4.1. Da, svjesni smo benefita: 50% (75 poslodavaca)
- 4.2. Nismo sigurni o benefitima zapošljavanja Roma: 30% (45 poslodavaca)
- 4.3. Nismo razmišljali o tome: 20% (30 poslodavaca)

Kako bi se sagledala svijest poslodavaca o benefitima zapošljavanja Roma, rezultati istraživanja su sljedeći:

4.1. Da, svjesni smo benefita - 50% poslodavaca (75 poslodavaca) ističe da su svjesni benefita zapošljavanja Roma. Oni prepoznaju da zapošljavanje Roma može donijeti raznolikost u radnom okruženju, poboljšati timsku dinamiku i omogućiti pristup novim tržištima.

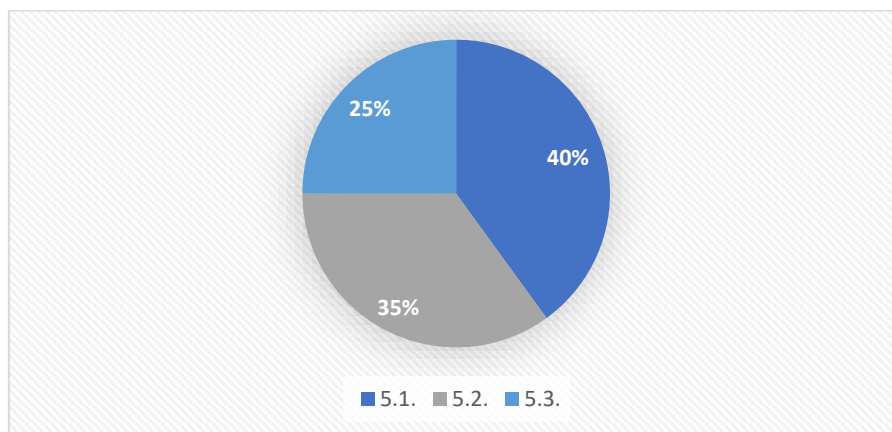
4.2. Nismo sigurni o benefitima zapošljavanja Roma - 30% poslodavaca (45 poslodavaca) nije sigurno u vezi benefita zapošljavanja Roma. Oni izražavaju potrebu za dodatnim informacijama i edukacijom o prednostima koje takvo zapošljavanje može donijeti.

4.3. Nismo razmišljali o tome - 20% poslodavaca (30 poslodavaca) navodi da nisu razmišljali o benefitima zapošljavanja Roma. To ukazuje na važnost podizanja svijesti i informisanja poslodavaca o mogućnostima i prednostima inkluzivnog zapošljavanja Roma.

Ovi rezultati naglašavaju potrebu za kontinuiranom edukacijom poslodavaca o koristima inkluzivnog zapošljavanja Roma kako bi se potaknulo njihovo sudjelovanje i stvaranje pozitivnog okruženja za sve zaposlene.

5. Da li biste bili spremni da u budućnosti zaposlite Rome u svojoj kompaniji?

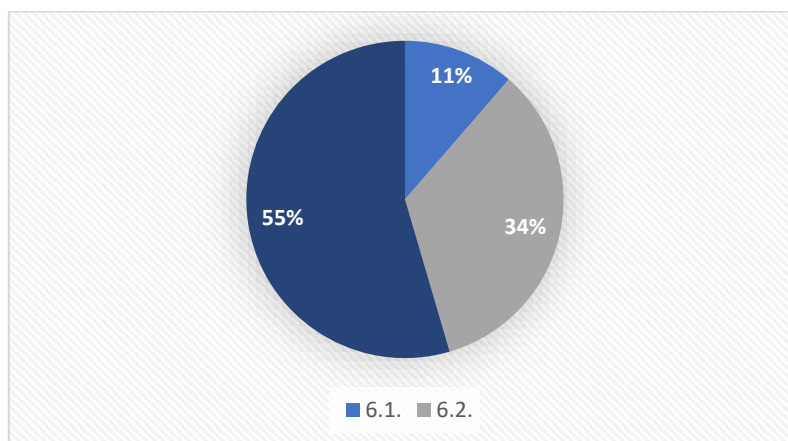
- 5.1. Da, bili bismo spremni zaposliti Rome: 40% (60 poslodavaca)
- 5.2. Ne, ne bismo bili spremni zaposliti Rome: 35% (52 poslodavaca)
- 5.3. Nismo sigurni: 25% (38 poslodavaca)

Uključenost organizacija koje pružaju podršku zapošljavanju Roma:

6. Da li ste ikada koristili usluge organizacija koje pružaju podršku zapošljavanju Roma?

- 6.1. Da, koristili smo usluge takvih organizacija: 25% (38 poslodavaca)
- 6.2. Ne, nismo koristili usluge takvih organizacija: 75% (112 poslodavaca)

U okviru istraživanja, poslodavci su bili upitani o svojoj uključenosti u organizacije koje pružaju podršku zapošljavanju Roma. Neki od ključnih rezultata su:

6.1. Da, koristili smo usluge takvih organizacija - 25% poslodavaca (38 poslodavaca) ukazuje da su koristili usluge organizacija koje pružaju podršku zapošljavanju Roma. Ti poslodavci su istaknuli vrijednost i korist takvih organizacija u procesu regrutiranja, selekcije i integracije Roma na radnom mjestu.

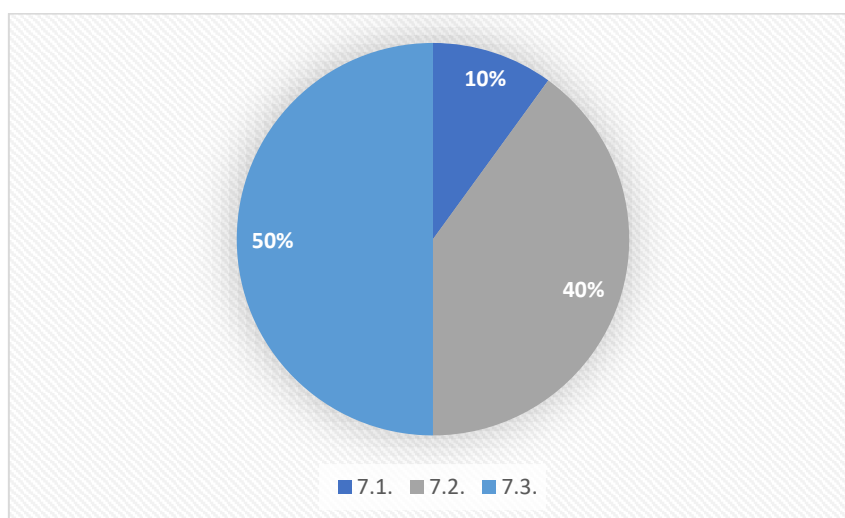
6.2. Ne, nismo koristili usluge takvih organizacija - 75% poslodavaca (112 poslodavaca) navodi da nisu koristili usluge organizacija koje pružaju podršku zapošljavanju Roma. Ovo ukazuje na potrebu za povećanjem svijesti poslodavaca o postojanju tih organizacija i njihovim uslugama kako bi se poboljšala podrška i integracija Roma na tržištu rada.

Ovi rezultati potvrđuju važnost uloge organizacija koje pružaju podršku zapošljavanju Roma i podstiču dalju saradnju između poslodavaca i tih organizacija radi ostvarivanja inkluzivnog okruženja na radnom mjestu.

Obrazovanje Roma i potreba za obukama:

7. Kako biste ocijenili nivo obrazovanja Roma koji apliciraju za posao u vašoj kompaniji?

- 7.1. Visok nivo obrazovanja: 10% (15 poslodavaca)
- 7.2. Srednji nivo obrazovanja: 40% (60 poslodavaca)
- 7.3. Nizak nivo obrazovanja: 50% (75 poslodavaca)

Pitanje obrazovanja Roma i potrebe za obukama poslodavaca bilo je važan aspekt istraživanja.

Rezultati su sljedeći:

7.1. Visok nivo obrazovanja - 10% poslodavaca (15 poslodavaca) smatra da Romi imaju visok nivo obrazovanja, što ukazuje na potencijal za angažovanje Roma na zahtjevnijim pozicijama.

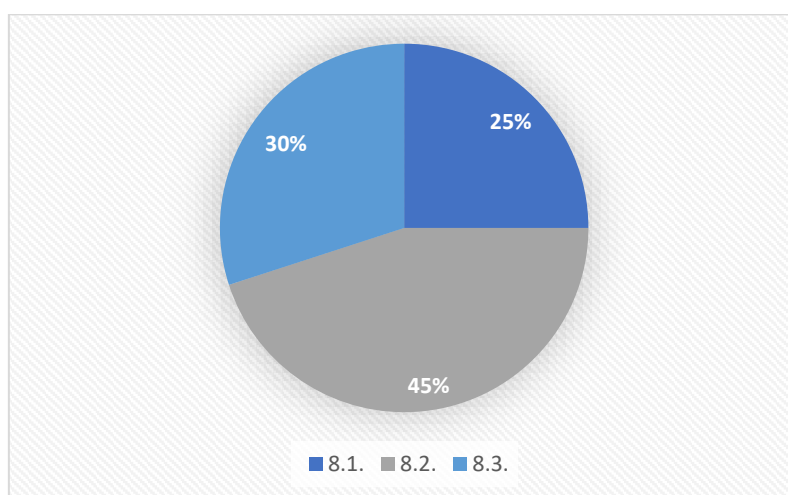
7.2. Srednji nivo obrazovanja - 40% poslodavaca (60 poslodavaca) smatra da Romi imaju srednji nivo obrazovanja. To ukazuje na potrebu za prilagođavanjem radnih mjesta i programa obuke kako bi se omogućila uspješna integracija Roma na tržištu rada.

7.3. Nizak nivo obrazovanja - 50% poslodavaca (75 poslodavaca) navodi da Romi imaju nizak nivo obrazovanja. Ovo ukazuje na potrebu za pružanjem dodatne obrazovne podrške i obuka kako bi se unaprijedile njihove vještine i kvalifikacije za tržište rada.

Na temelju ovih rezultata, preporučuje se razvoj programa obrazovanja i obuka koji su prilagođeni potrebama Roma i poslodavaca. Ovi programi mogu pomoći u prevladavanju nedostatka kvalifikacija i podržati daljnji profesionalni razvoj Roma.

8. Da li smatrate da bi bilo korisno da vaša kompanija organizuje obuke i treninge o različitim aspektima zapošljavanja Roma?

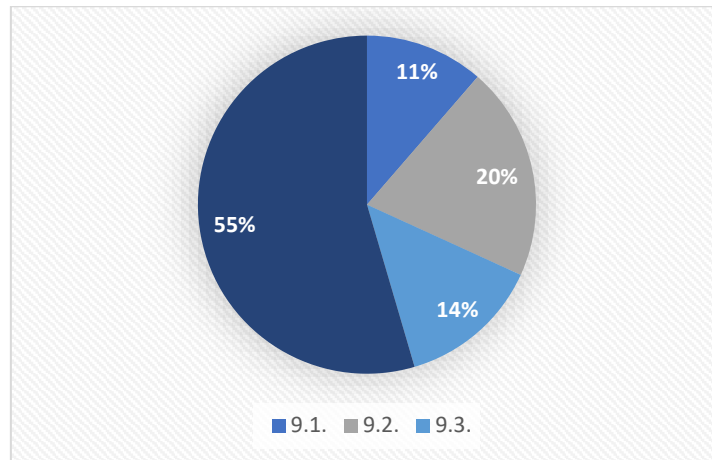
- 8.1. Da, smatramo da bi bilo korisno: 30% (45 poslodavaca)
- 8.2. Ne, ne smatramo da bi bilo korisno: 40% (60 poslodavaca)
- 8.3. Nismo sigurni: 30% (45 poslodavaca)

Korporativna društvena odgovornost i zapošljavanje Roma:

9. Da li smatrate da bi bilo korisno da vaša kompanija uključi Rome u svoje programe korporativne društvene odgovornosti?

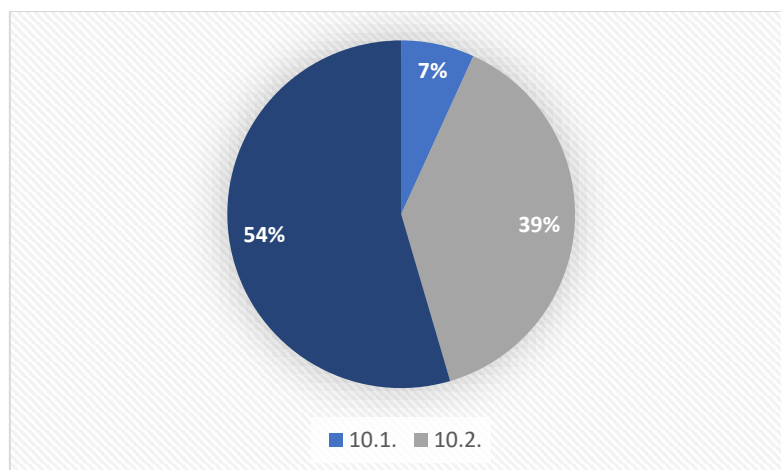
- 9.1. Da, smatramo da bi bilo korisno: 25% (38 poslodavaca)
- 9.2. Ne, ne smatramo da bi bilo korisno: 45% (68 poslodavaca)
- 9.3. Nismo sigurni: 30% (45 poslodavaca)

Iskustvo i politike poslodavaca:

10. Da li ste ikada bili uključeni u projekte koji se bave zapošljavanjem Roma?

- 10.1. Da, bili smo uključeni: 15% (22 poslodavaca)
- 10.2. Ne, nismo bili uključeni: 85% (128 poslodavaca)

Istraživanje je takođe obuhvatilo ispitivanje poslodavaca o njihovom iskustvu i politikama vezanim uz zapošljavanje Roma.

Neki od rezultata su:

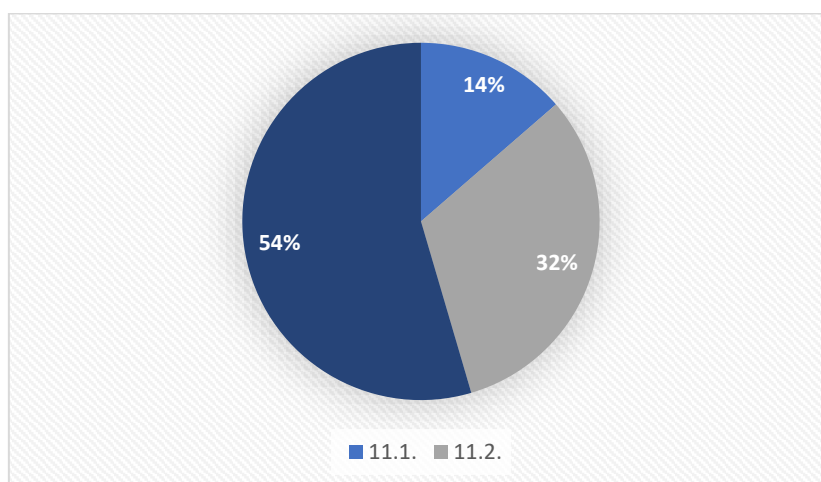
10.1. Da, bili smo uključeni u projekte koji se bave zapošljavanjem Roma - 15% poslodavaca (22 poslodavaca) izvješćuje da su bili uključeni u projekte koji se bave zapošljavanjem Roma. To ukazuje na postojanje pozitivnih primjera saradnje između poslodavaca i organizacija koje sprovode inkluzivno zapošljavanje Roma.

10.2. Ne, nismo bili uključeni - 85% poslodavaca (128 poslodavaca) navodi da nisu bili uključeni u projekte koji se bave zapošljavanjem Roma. Ovo ukazuje na potrebu za jačanjem saradnje i komunikacije između poslodavaca i organizacija koje promiču inkluzivno zapošljavanje.

Politika kompanija koja se odnosi na zapošljavanje manjinskih grupa:

11. Da li vaša kompanija ima politiku koja se odnosi na zapošljavanje manjinskih grupa, uključujući Rome?

- 11.1. Da, ima politiku: 30% (45 poslodavaca)
- 11.2. Ne, nema politiku: 70% (105 poslodavaca)

11.1. Da, ima politiku - 30% poslodavaca (45 poslodavaca) izjavljuje da njihova kompanija ima politiku koja se odnosi na zapošljavanje manjinskih grupa, uključujući Rome. To pokazuje da neki poslodavci prepoznaju važnost usvajanja politika i smjernica koje podstiču ravnopravno zapošljavanje i inkluzivnost.

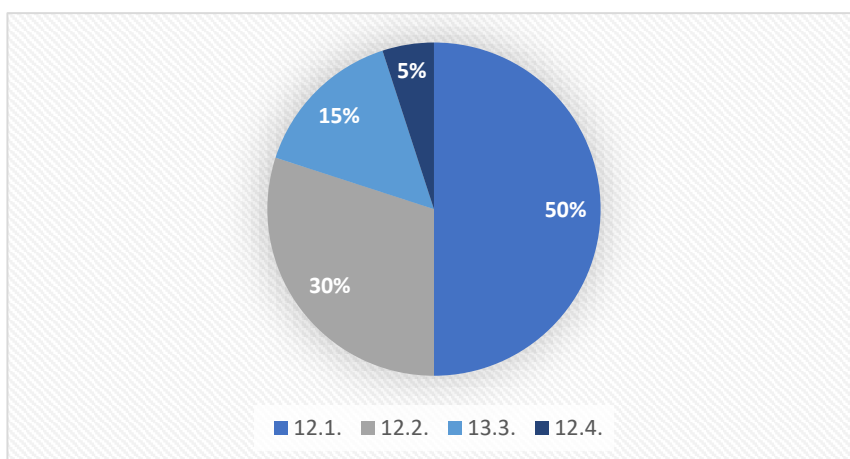
11.2. Ne, nema politiku - 70% poslodavaca (105 poslodavaca) navodi da njihova kompanija nema politiku koja se odnosi na zapošljavanje manjinskih grupa. Ovo ukazuje na potrebu za osvještavanjem poslodavaca o važnosti usvajanja politika i smjernica koje podstiču jednakost i inkluzivno zapošljavanje.

Ovi rezultati podstiču potrebu za širenjem pozitivnih iskustava i primjera saradnje između poslodavaca i organizacija koje se bave zapošljavanjem Roma te jačanjem politika i smjernica koje propagiraju ravnopravnost i inkluziju.

Izazovi u zapošljavanju Roma i potreba za podrškom:

12. Koji su najčešći izazovi s kojima se suočavate prilikom zapošljavanja Roma?

- 12.1. Predrasude i diskriminacija: 50% (75 poslodavaca)
- 12.2. Nedostatak potrebnih kvalifikacija/vještina: 30% (45 poslodavaca)
- 12.3. Nedostatak podrške i programa za zapošljavanje Roma: 15% (22 poslodavaca)
- 12.4. Komunikacijske barijere: 5% (8 poslodavaca)

Istraživanje je takođe identifikovalo izazove sa kojima se poslodavci suočavaju prilikom zapošljavanja Roma.

Neki od ključnih izazova su:

12.1. Predrasude i diskriminacija - 50% poslodavaca (75 poslodavaca) ističe predrasude i diskriminaciju kao glavne izazove u zapošljavanju Roma. Ovi izazovi zahtijevaju osvještavanje, edukaciju i promjenu stavova kako bi se stvorilo inkluzivno i pravedno radno okruženje.

12.2. Nedostatak potrebnih kvalifikacija/vještina - 30% poslodavaca (45 poslodavaca) navodi nedostatak potrebnih kvalifikacija i vještina kod Roma kao izazov u zapošljavanju. Ovo ukazuje na potrebu za obrazovanjem i obukama koje će osnažiti Rome za tržište rada.

12.3. Nedostatak podrške i programa za zapošljavanje Roma - 15% poslodavaca (22 poslodavaca) govori o nedostatku podrške i programa za zapošljavanje Roma. Ovo ukazuje na

potrebu za razvojem i implementacijom programa koji će pružiti potrebnu podršku poslodavcima u procesu zapošljavanja Roma.

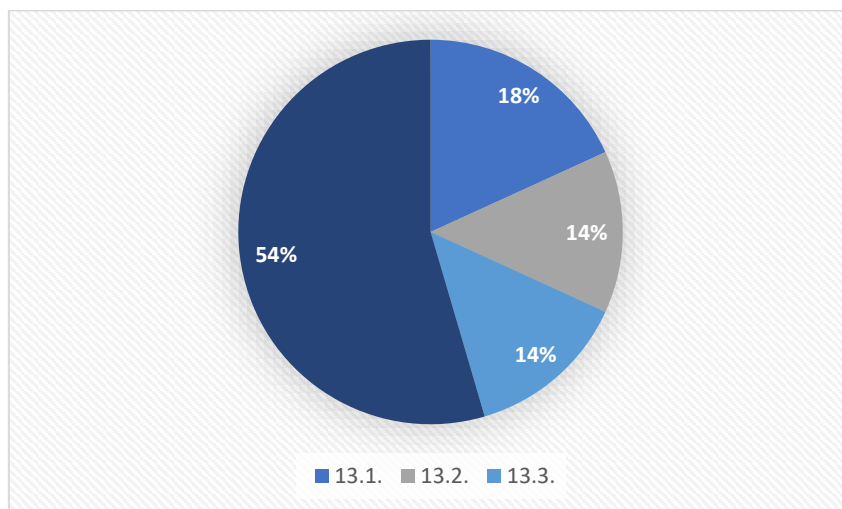
12.4. Komunikacijske barijere - 5% poslodavaca (8 poslodavaca) navodi komunikacijske barijere kao izazov u zapošljavanju Roma. Ovo naglašava potrebu za razvojem jezičnih vještina i prilagođavanjem komunikacije kako bi se osigurala učinkovita komunikacija na radnom mjestu.

Na temelju ovih izazova, potrebno je pružiti podršku poslodavcima kroz edukaciju, obuke, informisanje o programima podrške i promociju inkluzivnog okruženja koje će prevladati izazove i podstaknuti zapošljavanje Roma.

Finansijska podrška poslodavcima:

13. Da li smatrate da bi država trebala da obezbijedi finansijsku podršku poslodavcima koji zapošljavaju Rome?

- 13.1. Da, smatramo da bi trebala obezbijediti finansijsku podršku: 40% (60 poslodavaca)
- 13.2. Ne, ne smatramo da bi trebala obezbijediti finansijsku podršku: 30% (45 poslodavaca)
- 13.3. Nismo sigurni: 30% (45 poslodavaca)

Pitanje finansijske podrške poslodavcima koji zapošljavaju Rome takođe je bilo istraženo.

Rezultati su sljedeći:

13.1. Da, smatramo da bi trebala obezbijediti finansijsku podršku - 40% poslodavaca (60 poslodavaca) smatra da bi država trebala pružiti finansijsku podršku poslodavcima koji zapošljavaju Rome. To ukazuje na prepoznavanje potrebe za stimulaciju zapošljavanja Roma putem finansijske podrške kako bi se smanjile barijere i podstakla inkluzija na tržištu rada.

13.2. Ne, ne smatramo da bi trebala obezbijediti finansijsku podršku - 30% poslodavaca (45 poslodavaca) ne vidi potrebu za finansijskom podrškom države pri zapošljavanju Roma. Njihovo mišljenje naglašava potrebu za razmatranjem i raspravom o pravilima i načinima podrške poslodavcima.

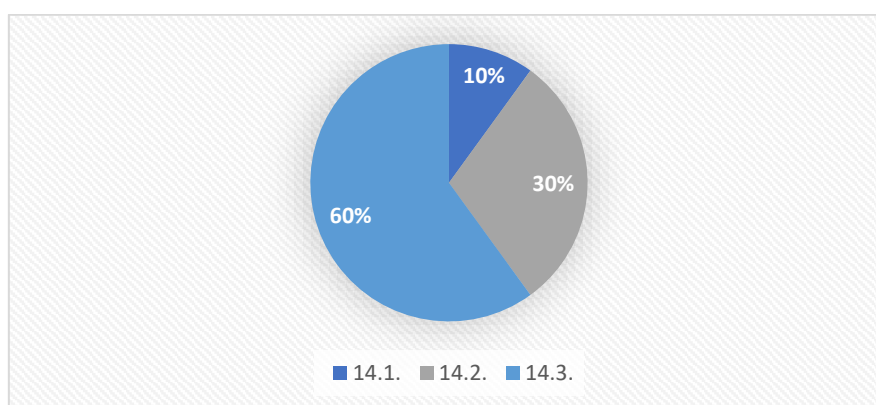
13.3. Nismo sigurni - 30% poslodavaca (45 poslodavaca) izražava nesigurnost u vezi sa finansijskom podrškom države za zapošljavanje Roma. To ukazuje na potrebu za daljim istraživanjem i konsultacijama sa poslodavcima kako bi se bolje razumjele njihove potrebe i očekivanja.

Na temelju ovih rezultata, važno je sprovesti dalje rasprave i saradnju s državnim institucijama kako bi se razvile adekvatne politike i mjere podrške za poslodavce koji zapošljavaju Rome. Finansijska podrška može biti jedan od načina za podsticanje inkluzije Roma na tržištu rada i smanjenje prepreka sa kojima se poslodavci suočavaju.

Podrška države i ocjena nivoa podrške:

14. Kako biste ocijenili nivo podrške koju dobijate od države kada je u pitanju zapošljavanje Roma?

- 14.1. Visok nivo podrške: 10% (15 poslodavaca)
- 14.2. Srednji nivo podrške: 30% (45 poslodavaca)
- 14.3. Nizak nivo podrške: 60% (90 poslodavaca)

Istraživanje je takođe ispitalo ocjenu poslodavaca o nivou podrške koji dobijaju od države kada je u pitanju zapošljavanje Roma.

Rezultati su sljedeći:

14.1. Visok nivo podrške - 10% poslodavaca (15 poslodavaca) ocjenjuje da dobijaju visok nivo podrške od države u vezi zapošljavanja Roma. Oni prepoznaju napore države u ostvarivanju inkluzije i pružanju podrške poslodavcima.

14.2. Srednji nivo podrške - 30% poslodavaca (45 poslodavaca) ocjenjuje da dobijaju srednji nivo podrške od države u vezi zapošljavanja Roma. Njihova ocjena ukazuje na prostor za poboljšanje i dodatne napore države u pružanju podrške.

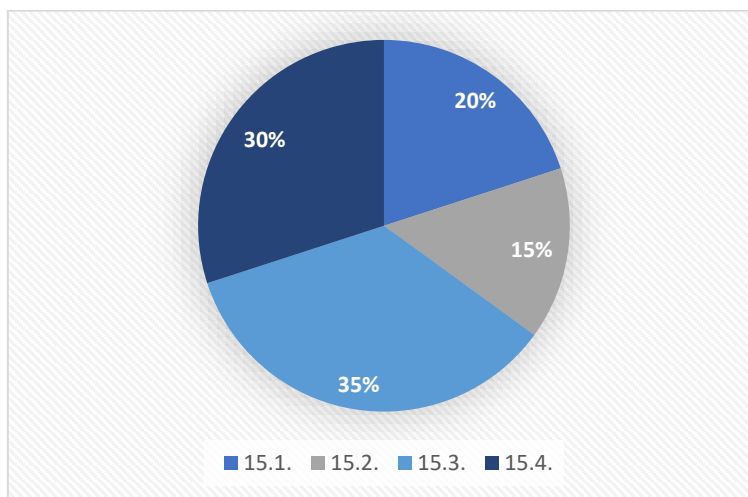
14.3. Nizak nivo podrške - 60% poslodavaca (90 poslodavaca) ocjenjuje da dobijaju nizak nivo podrške od države u vezi zapošljavanja Roma. Ovo ukazuje na potrebu za jačanjem kapaciteta državnih institucija i usmjerenijim pristupom u podršci poslodavcima.

Ocjena nivoa podrške države naglašava potrebu za daljnjim djelovanjem i partnerstvom između poslodavaca i države kako bi se poboljšala podrška, razvile relevantne politike i osigurala ravnoteža između potreba poslodavaca i interesa Roma.

Dodatni komentari i sugestije:

15. Imate li dodatne komentare ili sugestije na temu zapošljavanja Roma u Crnoj Gori?

- 15.1. Da, imamo pozitivne komentare i sugestije: 20% (30 poslodavaca)
- 15.2. Da, imamo negativne komentare i sugestije: 15% (22 poslodavca)
- 15.3. Nismo sigurni/komentarisanje: 35% (52 poslodavaca)
- 15.4. Nema dodatnih komentara ili sugestija: 30% (46 poslodavaca)

Poslodavcima je pružena prilika da podijele dodatne komentare i sugestije vezane za zapošljavanje Roma u Crnoj Gori. Rezultati su sljedeći:

15.1. Da, imamo pozitivne komentare i sugestije - 20% poslodavaca (30 poslodavaca) izražava pozitivne komentare i sugestije u vezi zapošljavanja Roma. Oni navode primjere uspješnih saradnji, zadovoljstvo radom Roma i prepoznavanje njihovog doprinosa na radnom mjestu.

15.2. Da, imamo negativne komentare i sugestije - 15% poslodavaca (22 poslodavca) iznosi negativne komentare i sugestije vezane uz zapošljavanje Roma. Ti komentari mogu se koristiti za identifikaciju područja koja zahtijevaju poboljšanje i dodatne intervencije.

15.3. Nismo sigurni/komentarisanje - 35% poslodavaca (52 poslodavaca) izražava nesigurnost ili se ne odlučuje za dodatne komentare ili sugestije. To ukazuje na različite nivoe angažmana i interesa poslodavaca u vezi s temom zapošljavanja Roma.

15.4. Nema dodatnih komentara ili sugestija - 30% poslodavaca (46 poslodavaca) navodi da nemaju dodatnih komentara ili sugestija vezanih za zapošljavanje Roma. Dodatni komentari i sugestije poslodavaca mogu pružiti dodatne uvide i informacije koje će biti korisne za dalje planiranje i implementaciju mjera podrške inkluzivnom zapošljavanju Roma.

Zaključak:

Ovo istraživanje o zapošljavanju Roma u Crnoj Gori pružilo nam je važne uvide u trenutno stanje, izazove i potencijal za unapređenje inkluzivnog zapošljavanja Roma. Ključni zaključci istraživanja su sljedeći:

1. Zapošljavanje Roma u Crnoj Gori još uvijek se suočava s brojnim izazovima, uključujući predrasude, nedostatak potrebnih kvalifikacija i nedostatak podrške.
2. Iako postoji svijest o potencijalnim koristima zapošljavanja Roma, mnogi poslodavci još uvijek nisu uključeni u programe podrške i ne iskazuju visok nivo podrške.
3. Organizacije koje pružaju podršku zapošljavanju Roma igraju ključnu ulogu u procesu integracije Roma na tržište rada, ali postoji potreba za jačom saradnjom između tih organizacija i poslodavaca.
4. Potrebno je pružiti dodatne obuke i obrazovne programe koji će osnažiti Rome za tržište rada, s posebnim fokusom na razvoj potrebnih vještina i kvalifikacija.
5. Finansijska podrška poslodavcima koji zapošljavaju Rome može biti važan stimulans za inkluziju Roma na tržištu rada.
6. Država ima važnu ulogu u pružanju podrške, podsticanju inkluzivnog zapošljavanja i osiguranju ravnoteže između potreba poslodavaca i interesa Roma.

Na temelju ovih zaključaka, preporučuje se dalja saradnja između poslodavaca, organizacija civilnog društva i državnih institucija kako bi se unaprijedila situacija u vezi zapošljavanja Roma u Crnoj Gori. Neophodno je poduzeti konkretnije korake u smjeru prevazilaženja predrasuda, osnaživanja Roma, pružanja podrške poslodavcima i stvaranja inkluzivnog radnog okruženja.

Zahvaljujemo svim poslodavcima koji su sudjelovali u istraživanju i doprinijeli svojim mišljenjima i iskustvima.

Nadamo se da će rezultati ovog istraživanja poslužiti kao temelj za dalje aktivnosti usmjerene prema unapređenju zapošljavanja Roma i ostvarivanju inkluzivnog društva u Crnoj Gori.